

CVEN:

Voortgangverslag 2

Inleiding

In september 1989 heeft de Commissie Vernieuwing Eindexamenprogramma's Nederlandse Taal en Letterkunde vwo en havo (CVEN) haar eerste voortgangverslag doen verschijnen. Het bevatte hoofdzakelijk een weergave van de voornaamste door de commissie gesignaleerde knelpunten per vakonderdeel van het onderwijs Nederlands in de bovenbouw vwo en havo. Het eerste voortgangverslag is integraal gepubliceerd in *Levende Talen* 444 (oktober 1989); een samenvatting is verschenen in *Uitleg* 1989/24 (11 oktober). Naar aanleiding van het voortgangverslag verscheen een commentariërend artikel van Diederick Verwer met als titel: 'Creativiteit gewenst. Het voortgangverslag van de commissie vernieuwing eindexamenprogramma's Nederlandse taal en letterkunde vwo en havo' in: *Moer* 1989/6. Verder heeft de CVEN commentaar op haar voortgangverslag ontvangen van de VALO-M en de VDN.

Activiteiten ter ondersteuning van de CVEN

In de verslagperiode vallen drie activiteiten te vermelden die het werk van de CVEN ondersteund hebben.

- I Externe deskundigen in letterkunde, taalbeschouwing en taalvaardigheid hebben preadviezen voor de CVEN uitgebracht. In alle gevallen werd de deskundigen meegedeeld dat de preadviezen door de CVEN zeer serieus zouden worden genomen, maar dat de CVEN zich het recht moest voorbehouden er eventueel sterk van af te wijken. Om misverstanden te voorkomen, moet hier het volgende aan worden toegevoegd. De CVEN heeft de verzoeken aan de deskundigen gedaan op een tijdstip dat ver lag voor haar eigen opinievorming over de verschillende vakonderdelen. Dat er een bepaald advies-bij voorbeeld aan taalkundigen-ge-

vraagd werd of een zekere vraag-bij voorbeeld over een literaire canon-gesteld werd, hield nog geen enkele standpuntbepaling van de commissie in. Het ging louter om het verzamelen van zoveel mogelijk wellicht bruikbare ideeën voor de fase van de besluitvorming van de commissie.

Bovendien moet men zich realiseren dat deze preadviezen slechts een van de vele bronnen vormen waaruit de commissie zal putten bij het vaststellen van haar voorstel. Het behoeft onderzoek van de SCO, adviezen van didactici en toetsdeskundigen, maar vooral verslagen van onderzoek naar de praktijken en opinies van docenten zullen evenzeer een rol spelen bij het tot stand komen van dit voorstel.

Deze preadviezen van deskundigen op de genoemde drie terreinen heeft de CVEN gebundeld. (Belangstellenden kunnen deze bundel nog tot en met augustus 1990 aanvragen tegen kostprijs door f6 over te maken naar CITO, Instituut voor Toetsontwikkeling, Arnhem, Postgiro: 174 53 00, onder vermelding van: CVEN-preadviezen, Ton Hendriks).

- 2 Er is in oktober 1989 een grote enquête gehouden onder docenten in de bovenbouw van het vwo en havo, omdat de CVEN over onvoldoende feitelijke gegevens beschikte omtrent de praktijk van en de opinies over het schrijfonderwijs en de toetsing daarvan. In december 1989 heeft de vakgroep Nederlands van de Rijksuniversiteit Leiden in samenwerking met *Levende Talen* een conferentie over schrijven in het voortgezet onderwijs georganiseerd. De uitkomsten van de genoemde enquête zijn op die dag gepresenteerd. Daarnaast heeft een aantal deskundigen op het terrein van het schrijfonderwijs en schrijftoetsing een lezing gehouden. Al deze informatie zal gepubliceerd worden in een themanummer over schrijven van *Levende Talen* (mei 1990).
- 3 In januari 1990 werd aan de Katholieke Universiteit Nijmegen, op verzoek van de CVEN, door dr. W.A.M. de Moor een colloquium belegd over het onderdeel letterkunde in de eindexamenprogramma's vwo en havo. In het verlengde van deze bijeenkomst werd door een subcommissie literatuurdidactiek onder leiding van dr. De Moor een preadvies over dit programmaonderdeel opgesteld voor de CVEN. Te zijner tijd zal dit preadvies worden toegevoegd aan de preadviezen die eerder door de CVEN gebundeld zijn.

De maandelijks vergaderingen van de CVEN vanaf de zomervakantie tot en met april 1990 zijn in hoofdzaak gewijd aan het formuleren van het concept-examenprogramma voor de vijf onderscheiden vakonderdelen: mondelinge vaardigheden (spreken/luisteren), leesvaardigheid, schrijfvaardigheid, taalbeschouwing en letterkunde. De commissie is voor de meeste onderdelen al een eind gevorderd met haar werk. Het opstellen van een verantwoord en acceptabel eindexamenprogramma voor schrijfvaardigheid vormt voor de commissie evenwel nog een groot probleem.

Tot het moment van deze verslaggeving (april) heeft de CVEN nog niet kunnen beschikken over de eindrapportage van het door de SCO verrichte behoeftenonderzoek. Hoewel er tussentijds verslag is gedaan van de bevindingen en deze gegevens ook betrokken zijn in het tot nu toe geformuleerd concept-programma, zal dat pas afdoende kunnen geschieden als het eindrapport beschikbaar is. Daarnaast zijn er nog twee belangrijke aandachtspunten, waaraan de commissie nog niet is toegekomen: informatica en het vak Nederlands (het project Print), en de allochtonenproblematiek. De CVEN streeft ernaar nog voor de zomervakantie genoemde punten in haar werkzaamheden te betrekken.

Verdere werkzaamheden

De CVEN heeft het voornemen haar concipiërende werkzaamheden in de zomer af te ronden. Eind augustus zal zij haar derde voortgangsverslag opstellen. Dit zal met name bestaan uit het concept-advies (voor de verschillende vakonderdelen) en de daarbij behorende toelichting. Dit advies zal worden voorgelegd aan deskundigen en betrokken organisaties voor commentaar.

Alvorens de CVEN haar advies bij de staatssecretaris van O & W zal indienen, wil zij docenten Nederlands van de bovenbouw VWO en HAVO over het door haar geformuleerde concept-advies raadplegen om hun commentaar te betrekken in het definitieve advies voor het eindexamenprogramma. Daartoe wil de CVEN in het najaar twee of drie bijeenkomsten beleggen verspreid in het land. Over de vormgeving, de plaatsen en de tijdstippen van deze raadplegingen ontvangen de scholen nog bericht.

Meertaligheid in de basisvorming

In de serie 'Basisvorming' zijn drie algemene deeltjes verschenen waarvan er een gaat over meertaligheid. De auteurs, Korrie van Helvert en Sjaak Kroon, willen via deze publikatie alle (dus ook niet-vak-) docenten informeren over specifieke aspecten van het onderwijs aan groepen met meertalige leerlingen omdat in de beleidsstukken over de basisvorming de aanwezigheid van deze groep en de consequenties daarvan voor het onderwijs tot nu toe te weinig aandacht kreeg.

Het eerste hoofdstukje geeft achtergrondinformatie rondom onze multi-etnische, meertalige samenleving.

In hoofdstuk twee volgt een analyse van het WRR-rapport *Basisvorming in het onderwijs*. De auteurs constateren lacunes op het gebied van taal en taalverschil, intercultureel onderwijs, Nederlands als tweede taal en de eigen talen van etnische groepen.

Hoofdstuk drie bevat een kritische beschrijving van de eindtermen Nederlands en een pleidooi voor geïntegreerd onderwijs. De auteurs achten specifieke aandacht voor Nederlands als tweede taal in de 'vrije ruimte' niet aanbevelenswaard. Ook voor meertalige leerlingen moeten de eindtermen binnen de voor het vak Nederlands beschikbare uren haalbaar zijn. Een alternatief is verruiming van de studieduur. In de paragraaf 'Nederlands in alle vakken' komt de (vak)taalproblematiek rond het leren in een tweede taal aan de orde.

Het vierde hoofdstuk belicht de positie van de moedertalen van meertalige leerlingen. Voor een evenwichtige tweetaligheid is ondersteuning bij de moedertaalverwerving door meertalige leerlingen gedurende hun hele schoolloopbaan noodzakelijk, stellen de auteurs. Daarnaast zouden etnische groepstalen ook aan niet-moedertaalsprekers in de vrije ruimte aangeboden moeten worden als vreemde taal.

Het boekje sluit af met een bespreking van